

Je poslední únorový den. Světová média se ještě věnují olympiádě v Soči. V poznámkách se k nim nakonec vracím i já sám, přestože jsem po ukončení her nezůstal v Soči ještě dva dny, jak jsem původně plánoval. Odletěl jsem brzy ráno kvůli událostem na Krymu rychle do Moskvy. Doma jsem se zdržel jen pár hodin. Sbalil jsem potřebné věci a jel zpátky na letiště Šeremetěvo.

Pozdě odpoledne jsem už vystupoval z letadla v Simferopolu, hlavním městě ukrajinského Krymu. Ozbrojenci jsou stále na letišti. Nejsou nijak označeni a s novináři nechtějí vůbec mluvit. Nikdo kolem netuší, že se později o nich bude mluvit jako o zelených mužících.

Jeden z vojáků, na něž míří kamera, udělal pár kroků a dlaní zakryl objektiv. Ptám se, co se tu děje, proč tu jsou vojáci a proč máme problémy s opuštěním příletové haly. Mohl bych se ptát stokrát, a nic.

V hale se šíří informace, že má přistát letadlo z Kyjeva s příznivci nové vlády. Příznivci svrženého prezidenta Janukovyče ale vykřikují, že jsou připraveni je vyhnat.

„Nepustíme je na naši zemi,“ říká mladík v maskáčích, které tu nosí místní nejen na ryby a do lesa, ale i běžně venku.

Nechtějí říct, odkud jsou, kdo jsou a proč tu jsou. Ukrajinský ministr vnitra přítomnost uniformovaných mužů označil za ozbrojenou invazi a okupaci. Kreml ale okamžitě popřel, že by měl s ozbrojenci cokoliv společného. Večer se muži se samopaly ze simferopolského letiště stáhli.

Dav skandováním podporuje okupanty.

„Rusko! Rusko!“

„Rusko! Rusko!“

Dojeli jsme do centra. Před parlamentem jsou stovky místních Rusů. Mávají ruskými vlajkami. Z reproduktorů hřmí hesla o ukončení svazku s Ukrajinou, zpívá se ruská hymna. Považují všechny, kteří na Majdanu v Kyjevě protestovali proti Janukovyčovi, za divochy a bandity podporované Západem.

„Opravdu si myslíte, že v Kyjevě demonstrují bandité?“ ptám se Žosefíny Jeftaronové, která přišla s dalšími ženami z obchodu.

„Jsem kategoricky proti vměšování Ameriky a Evropské unie do vnitřních záležitostí Ukrajiny.“

Ostatní ženy to opakují. Stejný názor mají všichni kolem. Podle nich jediné Rusko může pomoci.

Budovu parlamentu chrání neznámí vojáci, ale i místní lidé.

Ozbrojenci zůstávají i uvnitř v budově parlamentu. Lidé shromáždění před ním na náměstí odmítají na otázku kohosi na pódiu uznat novou ukrajinskou vládu a požadují připojení Krymu k Rusku. Dav zpívá píseň „My Rusové...“

Jsem na Krymu pár hodin a následující dny už teď považuji za zásadní. Ve vzduchu visí napětí. Spekulace o odtržení Krymu od Ukrajiny a připojení k Rusku sílí, místní Rusové mluví hlavně na toto téma. S radostí přijímají zprávy o údajném narušení ukrajinského vzdušného prostoru deseti ruskými vojenskými letouny.

Mezi novináři se šíří zprávy o přesunu ruských vojáků z 810. námořní brigády černomořské flotily. V tu chvíli nezjišťuji, odkud zprávy pocházejí. Je chaos a v něm mají své místo i informace z úst kolegů.

Ve vodách nedaleko Sevastopolu, kde mají Rusové podle dohody s Ukrajinou svou vojenskou základnu, kotví raketová loď Ivanovc. Prý má problém s motory a nemůže odplout. Příliš mnoho otázek bez odpovědí.

Moskva oznamuje, že jde pouze o běžné operace na pronajaté základně a že Rusko bude respektovat územní celistvost Ukrajiny. Předseda ukrajinského parlamentu Turčynov přesto Moskvu varoval, že pohyb ruských vojsk mimo základnu bude považován

za akt vojenské agrese. Místní Rusové vypadají spokojeně a potvrzují, že by jim pohyb ruských vojáků mimo základnu nevadil. Prý by se cítili bezpečněji.

Situace začíná být nepřehledná. Přicházejí nepotvrzené zprávy, ukrajinské a ruské zdroje se rozcházejí. Je těžké si informace ověřit. Nikdo nic oficiálně nepotvrdil, přístup k agenturám je těžší. Jisté je, že Kyjev vyhlásil pohotovost ukrajinské armády na Krymu. Premiér Arsenij Jaceňuk znovu vyzval Kreml, aby zastavil přesuny vojenské techniky na Krymu. Mluví o dalších tisících vojáků.

V Kyjevě se schází vláda, která kritizuje přítomnost vojenské obrněné techniky mimo pronajatou základnu v Sevastopolu. Moskva všude kolem se šířící obavy z vojenské intervence odmítá.

V sobotu prvního března ráno mířím k parlamentu. Kolem něj jsou vojáci bez označení, které jsem viděl na letišti v Simferopolu. Každý má v rukou automatickou zbraň kalašnikov. Živě diskutují s místními muži, kteří se k nim v maskáčích připojili a považují se za muže zákona. Dovnitř nemůžeme.

Moskva oficiálně vojenskou intervenci na Krymu odmítá, ale podle posledních informací se početní stav na základně vojenského námořnictva z včerejších dvou tisíc zvýšil na šest tisíc vojáků. Současné vedení Ukrajiny to považuje za porušení veškerých smluv a vyzývá Kreml, aby provokace ukončil.

V Simferopolu jsou problémy s internetem a mobilní telefonní sítí, telekomunikační úřad obsadili neznámí ozbrojenci. Předseda proruské krymské vlády Sergej Aksjonov oznámil, že speciální jednotky Berkut, které stály za zásahem proti demonstrantům v Kyjevě, přecházejí plně pod kontrolu jeho vlády. Odmítá poslechnout výzvy Kyjeva a obrací se s žádostí o pomoc na Moskvu. Protože Rusko už předem oznámilo, že bude chránit život a zdraví každého Rusa bez ohledu, kde se ve světě nachází, obavy z vojenského zásahu sílí.

Proruské ozbrojené hlídky, které se každou hodinou rozrůstají v početné oddíly, obsadily i průsmyk mezi poloostrovem

a pevninou. Kontrolují vjezd aut na Krym a některá nechtějí pustit, čímž je znemožněn kontakt s Krymem. Stále je uzavřeno letiště v Simferopolu, letecky není možné se na Krym dostat ani jej opustit. Ozbrojenci se samopaly jsou stále uvnitř parlamentu. Několik desítek z nich vytvořilo kordon před budovou. Postavili i tři kulometná stanoviště.

Zůstáváme v Simferopolu. I proto, že nemůžeme Krym opustit. Uvědomuji si, že tak brzy se do Moskvy nevrátím. Netušil jsem tehdy, že na místě budu měsíc.

Ubytování jsme si sehnali rychle. Hotel Moskva sice není v centru, ale měl celkem slušné zázemí. Na snídani se servírky tvářily kysele, ale neřešili jsme to. Navíc v Rusku je běžné, že obsluha nejen v hotelu, ale i prodavačky, zdravotní sestry a uvaďedčky v divadle mají výraz maximálně slušně napsáno našťvaného člověka.

Příchod na snídani byl vždy srážkou s neochotou a leností. Stupňovalo se to každý den. Po týdnu vzhledem k dění na poloostrově a šíření zpráv, že my novináři z NATO jsme nepřátelé a škůdci, se zdálo, že ke snídani už nám nedají nic. Nechutný čaj a ovesná kaše. Uzeniny skončily stejně jako ovoce, bylo hodně chleba. Zvykli jsme si.

Důležité bylo sehnat si řidiče s autem. To je totiž podstatné pro práci v terénu. Neztrácíte čas. Nemusíte se starat o tankování a parkování. Především ale vždy dojedete do cíle. Jen místní znají silnice a zkratky.

Sehnali jsme Jurije. Po prvním dni jsme se ale rozešli. Nemohl snést, že má v autě někoho, kdo nechápe ruskou pomoc. Žije sice na Krymu padesát let, ale nesnáší Ukrajinu. V Kyjevě jsou fašisti. Já jsem také fašista.

Jurij nezavře ústa. Vydrží mluvit dvě hodiny. Už mu ani neodpovídám, nemá to smysl. Propadl spikleneckým teoriím. Krym podle něj chtěli získat Američané, aby na jeho území umístili atomové zbraně. Pak se chtěli postupně dostat na ruské území

a část Ruska okupovat. Západ chce válku. Mlčel jsem. Našel jsem si nového řidiče. Dmitrij většinou mlčel.

Měl větší auto, takže se nás do něj vešlo více.

V hotelu bydlela řada novinářů ze zahraničí, každý den někdo přijel. Postupně byl hotel plný. U snídaně jsme si sedli k velkému stolu. Každé ráno jsme měli poradu. Já, Arleta z Polska a Olga z Bratislavy. Radili jsme se, co dělat, kam jet, co natočit. Někdy si přisedli další. Vyměňovali jsme si informace a telefonní čísla.

Opravdu jsme byli parta, kde všichni drží basu. Nikdo nehrál na sebe, protože jsme byli na jedné lodi. Museli jsme si pomáhat, žádná konkurence. Vyjížděli jsme spolu rovněž proto, aby nás bylo více při kontrolách, které samozvaní domobranci a neznámí vojáci dělali téměř na každém kroku. Hned po snídani jsme sedali do aut a vyjížděli natáčet reportáže. Den co den.

Situace na poloostrově se neuklidňovala. Předseda regionální vlády Krymu Sergej Aksjonov naléhavě vyzval prezidenta Putina, aby Rusko pomohlo se zajištěním míru a pořádku na Krymu.

„S vědomím své odpovědnosti za životy a bezpečnost občanů žádám ruského prezidenta Vladimira Putina o pomoc se zajištěním míru a klidu na území autonomní republiky Krym,“ prohlásil Aksjonov.

Považoval jsem to za nijak nekamuflovanou pozvánku. Víím, jak to bylo v šedesátém osmém v Československu, a víím, co taková pozvánka dokáže způsobit. Z Moskvy přišlo ujištění, že nebude žádost ignorovat.

Aksjonov oznámil, že přebírá velitelské pravomoci nad ukrajinskými jednotkami ministerstva vnitra, kontrarozvědkou SBU, námořnictvem, sbory civilní ochrany a dalšími silami rozmístěnými na Krymu.

„Kdo toto nepřijímá, toho prosím, aby službu opustil,“ vzkázal Aksjonov. Znovu se postavil za sesazeného prezidenta Janukovyče a odmítl uznat nové vedení Ukrajiny.

Nebylo hodně možností dalšího vývoje.

„Rusko, Rusko!“ neslo se znovu náměstím před parlamentem. Tolik ruských vlajek jsem dlouho neviděl.

V ulicích přibýlo uniformovaných lidí bez označení. Doprovázejí je místní, kteří mají zbraně a nože. Všichni mluví rusky. Nad parlamentem i vládou vlají ruské vlajky.

Všichni čekáme, co uslyšíme z Moskvy. O vojenské přítomnosti navýšené o šest tisíc ozbrojenců nic. Odmítá, že by připravovala intervenci. Nicméně ruské ministerstvo zahraničí oznámilo, že Rusko je extrémně znepokojeno vývojem, který podle Kremlu potvrzuje touhu kyjevských politiků destabilizovat situaci na poloostrově.

U snídaně jsme se dohodli, že pojedeme na sever. Kameramani drží kamery na kolenou. Je to pro ně nevýhodné, ale chceme mít možnost pořídit záběr hned. Na silnici vidíme vojenské vozy, mají ruské značky. Míříme do místa, kde se neznámí muži snaží odstříhnout Krym od Ukrajiny.

Jsme pár kilometrů za městem Armjansk. Místo je označováno jako Turecký val. Je to nejvyšší místo, tady začíná Krym. Před námi je ukrajinská pevnina. Maskovaní muži nás ale nechtějí pustit dál, dokonce ani nesmíme natáčet.

Ještě před několika dny tudy běžně projížděla auta, dnes jakoby tady vznikla nová hranice, přičemž jsme stále na Ukrajině. Jenže nyní tu vlají ruské vlajky a všichni tito muži, kteří jsou kolem, napočítali jsme jich zhruba sto, kontrolují velmi pozorně každé projíždějící vozidlo.

Kolem nás stojí zhruba šest mužů. Všichni mají pušky anebo samopaly. Zhruba čtyřicetiletý muž se hlavní své zbraně dotýká mého těla. Upozorňuji ho, že nejsem ozbrojen a že si nepřeji, abych byl vystaven nebezpečí.

Je mu to jedno. Přichází jakýsi velitel s kozáckou beranicí na hlavě. Muže se samopalem okřikne stejně jako asi šestnáctiletého kluka, který v ruce drží dlouhý nůž. Všichni jsou představiteli mírumilovného národa. Banda špinavých, páchnoucích a nevychovaných drzounů, kteří si hrají na povstalce.

Nehodlám ustoupit. Mluvím rázně a jasně, mluvím rusky. Po zhruba půl hodině vyjednávání jeden z mužů souhlasí s krátkým natáčením. Slyšíme, že jsou tu proto, aby se sem nedostali, jak říkají, bandité a fašisté z Kyjeva.

Ptám se, kdy přijdou.

Nevědí.

„Přijeli jsme a postavili tento přechod, abychom zajistili veřejný pořádek a zabránili vstupu reakčním silám na území Krymu,“ vysvětluje mi Saša, velitel svévolně postaveného přechodu.

Nikdo nám nechce říct, odkud jsou a kdo je sem poslal. Nejsou to ale ukrajinští kozáci, takové odznaky na čepicích nosí kozáci z ruské Kubáně. Jsem si jistý. Pořádek tu zavádějí Rusové. Pokoušíme se dostat dál, ale už nemůžeme. Odtud vidíme polní kuchyni a pak především zátaras, kde se musí každé auto zastavit.

Nikdo je odtud nevyhání. Naopak cítí podporu místních Rusů, kteří jim přivázejí potraviny.

Kyjev ztrácí nad Krymem kontrolu. Hlavní silniční spojení s Krymem se uzavírá, na poloostrov není jednoduché se dostat. Zavřeno je i letiště v Simferopolu. Atmosféra se zhoršuje s každou informací o růstu počtu ruských vojáků na Krymu.

Vracíme se do Simferopolu a všichni mlčíme. Kameramani si prohlížejí záběry a my redaktoři tlučeme do notebooků reportáže.

Je 2. března 2014. Ruští vojáci postupně obsadili všechna důležitá místa: letiště, parlament, komunikace i vojenské základny. Zátoka u Balaklavy patří rovněž ke strategickým místům, proto ho obsadili jako jedno z prvních. Cestování po Krymu se komplikuje. Na silnicích je stále více kontrolních průjezdních stanovišť, kde hlídkují ozbrojení civilisté.

Většina lidí postup ruské armády schvaluje, vítají je jako hrdiny. Manželé Delicenovi mají vojáky hned za plotem. Nemají strach z možné střelby, nevěří, že by naši, jak říkají ozbrojencům v neoznačených uniformách, samopaly a kulometry použili.